

Avoin kirje Suomen hallitukselle 26.10.2012

Hallituksen tulee kantaa vastuunsa ihmisoikeuksien toteutumisesta myös kotimaassa. Suomea on toistuvasti kehoitettu poistamaan laista ihmisoikeuksia loukkaava vaatimus lisääntymiskyvyttömyydestä ehtona henkilön sukupuoli-identiteetin mukaisen sukupuolen tunnustamiselle.

Suomi lopetti eri ryhmien häpeälliset pakkosterilisoinnit jo vuosikymmeniä sitten. Lisääntymiskyvyttömyysvaatimus kuitenkin otettiin uudelleen käyttöön vuonna 2003 laissa transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta (2002/563). Lakia ei säädetty perustuslain säätämisyjärjestyksessä, vaikka laki selvästi loukkaa sen kohteena olevien henkilöiden perusoikeuksia. Allekirjoittaneiden mielestä näitä mitä ilmeisimmin perustuslain vastaisia säännöksiä ei pitäisi eikä olisi alun perinkään pitänyt soveltaa.

Peruspalveluministeri **Maria Guzenina-Richardson** totesi keväällä 2012 vastauksessaan kansanedustaja **Astrid Thorsin** kirjalliseen kysymykseen muun muassa seuraavaa: ”Myös asia transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta annetun lain (2002/563) muuttamisesta on ollut esillä ministeriössä valtioneuvoston ihmisoikeusohjelman valmistelun yhteydessä. Ministeriö aikoo asettaa asiaa selvittämään työryhmän.”

Lain uudistaminen ja lisääntymiskyvyttömyysvaatimuksen poistaminen jäivät kuitenkin pois ihmisoikeusohjelmasta, eikä uudistamista sisällytetty keväällä hyväksytyyn hallituksen tasa-arvo-ohjelmaankaan Trasekin, Setan ja eräiden muiden tahojen ehdotuksista huolimatta. Sosiaali- ja terveysministeriön kansliapäällikkö **Päivi Sillanauke** totesi Pohjolan Sanomissa 12.10., että työryhmän käynnistäminen on jäänyt muiden hankkeiden jalkoihin, eikä sitä ehkä ehditä käynnistää tällä vaalikaudella ollenkaan. Käytännössä tämä merkitsisi kyseisen lainmuutoksen pitkäaikaista lykkääntymistä tai pahimmillaan asian hautautumista.

Euroopan neuvoston ihmisoikeusvaltuutetut ovat toistuvasti tuoneet esille, että neuvoston jäsenvaltioiden tulee saattaa lainsäädäntönsä tässäkin ajan tasalle. Edellinen valtuutettu **Thomas Hammarberg** teki selvityksen ”Syrjintä seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuoli-identiteetin perusteella Euroopassa (2011)”. Hän antoi Euroopan neuvoston 47 jäsenvaltiolle, Suomi näiden joukossa, suosituksia, joissa todetaan mm. seuraavaa:

Sateenkaariperheet ry on lastensuojelu- ja perhejärjestö, joka tekee

- Ihmisoikeustyötä
- Perhepolitiikan kehittämistyötä
- Lapsi-, nuoriso- ja perhetyötä
- Sosiaali-, terveys- ja koulutuspalveluiden kehittämistyötä
- Moninaisuuskasvatustyötä

1. [Jäsenvaltiot] Tunnustavat oikeudellisesti transsukupuolisen henkilön omaksi kokeman sukupuolen ja kehittävät sujuvat ja avoimet menettelyt, joilla transsukupuolisen henkilön nimi ja sukupuoli voidaan muuttaa syntymätodistukseen, väestötietojärjestelmään ja muihin henkilörekistereihin, henkilökorttiin, passiin, opintotodistuksiin ja muihin vastaaviin asiakirjoihin.
2. [Jäsenvaltiot] Eivät enää vaadi sterilisaatiota tai muuta yksilön itsemääräämisoikeutta, terveyttä tai hyvinvointia mahdollisesti vakavasti vahingoittavaa pakollista lääketieteellistä hoitoa edellytyksenä transsukupuolisen henkilön omaksi kokeman sukupuolen oikeudelliselle tunnustamiselle.
3. [Jäsenvaltiot] Poistavat lainsäädännöstä vaatimuksen, jonka mukaan henkilön on oltava naimaton tai naimisissa olevan henkilön on erottava, edellytyksenä transsukupuolisen henkilön omaksi kokeman sukupuolen oikeudelliselle tunnustamiselle.

[Edellä oleva on ote ”Yksityisyyttä: sukupuolen tunnustamista ja perhe-elämää” koskevasta kohdassa tasa-arvovaltuutetun toimiston epävirallinen suomennoksen mukaisena käännöksenä.]

Uusi ihmisoikeusvaltuutettu **Nils Muižnieks** vieraili kesäkuussa 2012 Suomessa. Käynnin pohjalta 25.9.2012 julkistetussa raportissa hän toteaa viranomaisten kertomana seuraavaa:

”Sosiaali- ja terveysministeriö tulee asettamaan työryhmän arvioimaan sukupuolenkorjausta koskevan lain uudistamistarvetta.” [kappale 90.]

Saman raportin suosituksissa valtuutettu Muižnieks kirjoittaa:

”Valtuutettu kehottaa poistamaan lisääntymiskyvyttömyys- ja naimattomuusvaatimukset sukupuolen vahvistamisedellytyksistä ja toteaa Sosiaali- ja terveysministeriön työryhmän asettamisen asiaa selvittämään.” [kappale 108.]

[Edellä olevat lainaukset on käännetty alkuperäisestä englanninkielisestä raportista. Se on saatavissa Euroopan neuvoston verkkosivuilta <http://hub.coe.int/>.]

Suomi uudisti sitoumuksensa myös vastauksessaan 31.8.2012 sille YK:n alaisessa yleismaailmallisessa määräaikaistarkastelussa (UPR) tehtyihin suosituksiin:

”Asetetaan työryhmä selvittämään tarvetta muuttaa lakia transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta.” [Käännetty Suomen englanninkielisistä vastauksista.]

Me allekirjoittaneet järjestöt katsomme, että Suomen tulee täyttää kansainvälisesti antamansa lupaukset ja ennen kaikkea tuntee ja tunnustaa vastuunsa sukupuoli-identiteetiltään moninaisten ihmisten ihmisoikeuksien toteutumisesta. Henkilön sukupuolen tulee kuulua henkilön itsemääräämisoikeuden piiriin, eikä henkilön sukupuolen tunnustamista saa ehdollistaa lisääntymiskyvyttömyysvaatimukselle eikä millenkään lääketieteelliselle hoidolle tai toimenpiteelle mukaan lukien kirurgia, lääkintä ja terapia. Henkilön sukupuoli-identiteettiä ei myöskään saa ehdollistaa mielenterveys- tai muulle lääketieteelliselle diagnoosille.

Sateenkaariperheet ry on lastensuojelu- ja perhejärjestö, joka tekee

- Ihmisoikeustyötä
- Perhepolitiikan kehittämistyötä
- Lapsi-, nuoriso- ja perhetyötä
- Sosiaali-, terveys- ja koulutuspalveluiden kehittämistyötä
- Moninaisuuskasvatustyötä

Hallituksen tulee huolehtia siitä, että asianomainen ministeriö asettaa viivytyksettä työryhmän valmistelemaan tarvittavia lakimuutoksia. Työryhmän kokoonpanossa tulee varmistaa lainsäädännön kohteena olevien henkilöiden hyvä edustus samoin kuin ihmisoikeusasioiden osaaminen.

Helsingissä 26.10.2012

Antti Karanki, puheenjohtaja

Trasek ry

p. 041 5461565

antti@trasek.net

Outi Hannula, puheenjohtaja

Seta ry

p. 050 337 5616

outi.hannula@seta.fi

DreamwearClub ry

Minna-Maaria Lax, puheenjohtaja

Ihmisoikeusliitto

Susan Villa, vt. pääsihteeri

Kansallinen Sateenkaariryhmä – Kasary ry

Janne Hälinen, puheenjohtaja

Kokoomuksen opiskelijaliitto Tuhatkunta

Akseli Hakala, puheenjohtaja

Liberala Studerande LSK

Matias Kallio, förbundsordförande

**Metropolia ammattikorkeakoulun
opiskelijakunta – METKA**

Jari Nuutinen, hallituksen puheenjohtaja

Sateenkaariperheet ry

Juha Jämsä, toiminnanjohtaja

Sosiaalidemokraattinen HLBT-yhdistys –

Pinkkiruusu ry

Pauliina Painilainen, puheenjohtaja

Sosiaalidemokraattiset Nuoret ry

Joona Räsänen, puheenjohtaja

Sosiaalidemokraattiset Opiskelijat SONK ry

Sarita Niemi, puheenjohtaja

**Suomen ammattikorkeakouluopiskelijakuntien
liitto - SAMOK ry**

Elin Blomqvist, puheenjohtaja

Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry

Hanna-Mari Manninen, puheenjohtaja

Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL) ry

Jarno Lappalainen, puheenjohtaja

Svensk Ungdom r.f.

Niklas Mannfolk, förbundsordförande

Vasemmistonuoret ry

Li Andersson, puheenjohtaja

Vasemmisto-opiskelijat ry

Milla Jurva, puheenjohtaja

Vihreät nuoret ja opiskelijat ry

Alexi Laine ja Hanna Hakko, puheenjohtajat

Åbo Akademis Studentkår

Raine Katajamäki, styrelseordförande

Sateenkaariperheet ry on lastensuojelu- ja perhejärjestö, joka tekee

- Ihmisoikeustyötä
- Perhepolitiikan kehittämistyötä
- Lapsi-, nuoriso- ja perhetyötä
- Sosiaali-, terveys- ja koulutuspalveluiden kehittämistyötä
- Moninaisuuskasvatustyötä

